

Suomen luontokeskus Haltia 10+1 työkalua ympäristöasioista puhumiseen lasten ja nuorten kanssa

Haluamme Haltiassa tarjota jokaiselle työkaluja puhua lasten ja nuorten kanssa aikamme suurista ja pienistä ympäristöongelmista rakentavalla tavalla, tunteet huomioiden.

- 1. Älä vaikene, puhu.** Puhumattomuus ei tarkoita, etteikö lapsi olisi kuullut tai huolissaan ympäristöongelmista. 70 % nuorista on huolissaan ilmastonmuutoksesta (Nuorisobarometrin 2018 ennakkotiedot, YLE). Keskustelu opettaa puolin ja toisin.
- 2. Kysy, kuulostele ja osoita sanallisesti, että ymmärrät tunteet.** Kysy, mikä huolettaa ja miksi. Ota puheet vakavasti, äläkä vähättele lapsen tai nuoren ajatuksia. Anna hänen kertoa ajatuksensa vapaasti. Tunteet voit ymmärtää esim. sanomalla ”Huomaan, että olet surullinen tästä.” Jos olet itsekin ollut surullinen samojen asioiden johdosta, voit sanallistaa sen.
- 3. Käsittele erilaisia uhkia järkevästi.** Uhkia on turha peitellä. Uhkien vaikutukset ovat erisuuruisia ja on hyvä pohjata kunkin käsittely realistiseen tietoon.
- 4. Konkretisoi.** Erityisesti pienten lasten kanssa konkretia on paras tapa käsitellä asiaa. Esimerkiksi hyvin pienen lapsen kanssa voi pohtia, mitä suoraa vaikutusta roskaantumisella on luonnossa eläville eläimille, ja miettiä, mitä asialle voitaisiin tehdä yhdessä.
- 5. Uskaltaudu muutokseen.** Omiaan ja lapsen tai nuoren käsityksiä voi joutua pirstaloimaan, jotta ne voivat rakentua uudelleen realistiseksi luottamukseksi tulevaan.

SUOMEN LUONTOKESKUS HALTIA
Nuuksiontie 84, 02820 Espoo
haltia@metsa.fi
www.haltia.com
Koululaisryhmien varaukset puh. 044 779 6762
Haltian asiakaspalvelu puh. 040 163 6200

6. Älä pakoile vastuuta. Maailman pelastaminen on ensisijaisesti aikuisten vastuulla ja he hoitavat isommat ratkaisut. Ratkaisujen löytämiseksi tehdään maailmassa jatkuvasti paljon töitä. Ne, jotka eivät työskentele suoraan aiheen parissa, voivat vähintään äänestää. Muista, että mitä pienempi lapsi on kyseessä, sitä ongelmallisempaa on vaatia häneltä vastuuta.

7. Toimi. Tehkää yhdessä jotain konkreettista lapsen tai nuoren ikäryhmälle sopivaa: käykää luontoretellä, etsikää ympäristöasioita tuntevia eduskuntavaaliehdokkaita, rakentakaa linnunpönttö, kerätkää roskia, kierrättäkää kotona yksi uusi jätelaji, pohtikaa tapoja hillitä kulutusta..

8. Tunnusta tietämättömytesi. Ilmastonmuutokseen ja muihin uhkakuviin liittyvä tieto on usein vaativaa ymmärtää myös aikuiselle. Etsikää nuoren kanssa yhdessä realistista tietoa konkreettisista ja luotettavista lähteistä.

9. Toivo - muista onnistumiset. Maailmassa on jo olemassa paljon ratkaisuja ongelmiin ja uhkakuviin. Kerro siitä, miten paljon tiedetään ja tehdään. Esimerkiksi vesistöjen nykytila Suomessa on paljon parempi kuin se olisi ilman 1970-luvulta aloitettua tehokkaampaa vedenpuhdistusta. Kansainvälisessä mittakaavassa otsonikadon torjuminen on ollut merkittävä onnistuminen.

10. Muista, että maailma ei lopu, se vain muuttuu. Meillä on mahdollisuus sopeutua ja pärjätä. Ihmiskunta on ennenkin kyennyt suuriin muutoksiin. Asiat, jotka nyt ovat vaikeita eivät ehkä tulevaisuudessa ole sitä.

Ja lisäksi:

11. Ohjaa toisen aikuisen luo. Jos et itse koe olevasi oikea henkilö tähän keskusteluun, ohjaa lapsi jonkun muun aikuisen luo. Asia voi olla lapselle tai nuorelle hyvinkin tärkeä käsitellä, vaikka se ei sinusta siltä tuntuisikaan.

Vinkit on koonnut Haltian luontokasvatus- ja asiakaspalveluhenkilöstö. Vinkkien pääasialliset lähteet ovat tutkija Panu Pihkala, tutkija Maria Ojala sekä Haltian henkilöstön oma pedagoginen ja kokemusosaaminen ympäristökasvatuksesta sekä lasten ja nuorten kanssa työskentelystä.

*Haltian opastustoiminta ja luontokoulu tarjoavat monipuolisia tuotteita luonto- ja ympäristökasvatukseen eri ikäryhmille, tutustu verkossa:
www.haltia.com/fi/luontokoulu*

LÄHTEET

Tutkija Panu Pihkala, <https://ekoahdistus.blogspot.com/2018/11/miten-puhua-lapselle-ilmastonmuutoksesta.html>

Tutkija Maria Ojala, <https://prefiguringsustainablefutures.wordpress.com/>

Nuorisobarometri, YLE: <https://yle.fi/uutiset/3-10346864>

Jälki-valokuvanäyttely: www.haltia.com/jalki

Lisenssi: Creative Commons Nimeä-EiKauppallinen-EiMuutoksia 4.0 Kansainvälinen (CC BY-NC-ND 4.0)-käyttöluva.

SUOMEN LUONTOKESKUS HALTIA

Nuuskiontie 84, 02820 Espoo

haltia@metsa.fi

www.haltia.com

Koululaisryhmien varaukset puh. 044 779 6762

Haltian asiakaspalvelu puh. 040 163 6200

